

Chefsjustitieombudsmannen
Mats Melin**Kritik mot Polismyndigheten i Skåne och åklagare vid
Åklagarmyndigheten, åklagarkammaren i Helsingborg, för långsam
handläggning av kriminalärenden där den misstänkta och/eller
målsäganden är under 18 år**

Initiativet

I maj 2007 genomförde jag en inspektion vid Polismyndigheten i Skåne, polisområde Nordvästra Skåne, närpolisområde Helsingborg. Vid inspektionen uppmärksammades att handläggningstiden i 32 ärenden (ett från år 2005, övriga från år 2006) i vilka den misstänkta och/eller målsäganden var under 18 år kunde ifrågasättas, se punkten 6.3.1 i JO:s protokoll från inspektionen (dnr 2045-2007).

Jag beslutade därför att ta upp polismyndighetens och – i de åklagarledda ärendena – även åklagares vid Åklagarmyndigheten, åklagarkammaren i Helsingborg, handläggning av ärendena till utredning i ett särskilt ärende.

Utredningen

Vid inspektionen inhämtades muntliga upplysningar från inspektören AA (se punkt 6.3 i protokollet) samt inforrades vissa handlingar från polismyndigheten.

Ärendet remitterades därefter till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över orsaken till att ett stort antal ungdomsärenden vid närpolisområde Helsingborg hade legat under lång tid utan att några åtgärder vidtagits i dem samt vilka åtgärder polismyndigheten har vidtagit och/eller kommer att vidta för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna. I remissen anmärktes att det vid inspektionen hade upplysts att bevakningssystemet av aktuella tidsfrister inte synes fungera tillfredsställande.

Polismyndigheten (länspolismästaren BB) inkom med ett yttrande till vilket var fogat ett yttrande från polismästaren CC, polisområde Nordvästra Skåne.

CC lämnade först en redogörelse för handläggningen av de berörda enskilda ärendena och uppgav därefter följande.

Under perioden 2006-06-16 till 2007-07-19 var det en genomströmning på 565 stycken ärenden med misstänkta under 18 år. Genomströmningstid var 82 dagar. Under samma period 2005-06-16 till 2006-07-19 var genomströmningen 414

stycken ärenden. Genomströmningstid var 77 dagar (statistik hämtat från RAR). Orsaken till ökningen med cirka 150 stycken ärenden jämfört med samma period föregående år är okänd. I dagsläget finns sju stycken utredare som arbetar med ungdomsärenden, vilket förhoppningsvis leder till att tidsgränserna inte överträds. Akutspåret har också resulterat i att resurser frigjorts för att arbeta med ungdomsärenden.

I samband med JO-inspektionen framkom det att de sedan mer än ett år tillbaka tillämpade uppföljningssystemen inte gav en helt rättvisande redovisning då ett antal ärenden eller andra uppgifter inte var införda i systemen i enlighet med instruktioner.

Med anledning av ovan konstaterade brister har beslutats (dnr AA-400-22676/07) om omedelbara åtgärder för att kvalitetssäkra den beslutade uppföljningen och redovisningen samt i det långa perspektivet säkerställa nödvändig resurs för att de legala kraven skall kunna tillgodoses.

Polisområdet finner sammanfattningsvis att det finns skäl att anmärka mot handläggningstiden vad gäller ungdomsärendena, dock inte i de fall där undantag från lagens tidsgränser har aktualiserats. Polisområdet ser allvarligt på att de lagstadgade tidsgränserna inte har efterlevts. Brist på tillgänglig utredningspersonal eller omprioriteringar av ärenden ändrar inte polisrådets uppfattning. Polisområdet kommer att tillse att rutinerna ändras så att tidsgränserna inte eftersätts.

Polismyndigheten anförde bl.a. följande

Polismyndigheten har i ett flertal granskningsärenden påtalat vikten av att de lagstadgade tidsfristerna i 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) och i 4 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare efterlevs. Även JO har i ett beslut den 26 mars 2004 riktat allvarlig kritik mot polismyndigheten för långa handläggningstider av ungdomsärenden (dnr. 1677-2003). Det bör påpekas att JO i detta beslut redogjorde för vilka sakskäl som kunde motivera att föreskrivna tidsfrister överskreds. Det förhållandet att det råder brist på utredningspersonal utgör enligt JO inte något skäl att överskrida de lagstadgade tidsfristerna. Även detta har påtalats i ett flertal granskningsärenden och allvarlig kritik har riktats från myndighetens sida gentemot de polisområden som varit föremål för sådan granskning.

Det särskilda uppföljningssystem för bevakning av bl.a. tidsfrister som varit i drift vid polisområdet sedan år 2006 har uppenbart inte använts enligt gällande instruktioner. Polisområdet uppger i sin redogörelse att man nu beslutat om omedelbara åtgärder för att kvalitetssäkra den beslutade uppföljningen och redovisningen samt i det långa perspektivet säkerställa nödvändig resurs för att de legala kraven skall kunna tillgodoses.

Polismyndigheten delar polisrådets uppfattning att det finns skäl att anmärka mot handläggningstiden vad gäller ungdomsärenden och ser allvarligt på att de lagstadgade tidsfristerna inte efterlevts.

Polismyndigheten gjorde därefter en sammanfattande bedömning enligt följande.

Polismyndigheten ser allvarligt på de av JO påtalade bristerna vid Polisområde Nordvästra Skåne och då särskilt vad gäller utredningsverksamheten (beträffande handläggningen av andra kriminal- och trafikärenden, se JO dnr 2933-2007, 2934-2007 och 2936-2007; JO:s anm.).

Att åsidosätta skyndsamhetskravet vid bedrivande av en förundersökning och då särskilt de lagstadgade tidsfristerna i förundersökningskungörelsen och lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare är inte acceptabelt med de motiveringar som framförs i polisrådets redogörelse.

Som tidigare nämnts i detta yttrande är det förhållande att det råder brist på personal eller att andra uppgifter bedöms viktigare och därmed prioriteras inte godtagbara skäl att överskrida tidsfristerna.

Det ankommer på den närmaste arbetsledaren/rotel- eller enhetschefen att följa upp och prioritera utifrån de regler, förutsättningar och omständigheter som gäller i det enskilda fallet.

Om det av något skäl, t.ex. brist på utredningspersonal, uppstår problem med att klara lagstadgade tidsfrister eller av myndigheten gjorda prioriteringar vid en enhet, ankommer det på enhetschefen att anmäla förhållandet till polisområdets processägare för ämnesområdet utredning och lagföring, dvs. chefen för polisområdets kriminalsektion. Kan denne inte genom att flytta resurser inom sitt ansvarsområde avhjälpa den uppkomna situationen ankommer det på honom eller henne att anmäla förhållandet till områdeschefen. Det synes oklart om så har skett i Polisområde Nordvästra Skåne.

Kan inte områdeschefen i sin tur lösa situationen med egna resurser, ankommer det på denne att via myndighetens processägare, taktisk ledare B, anmäla förhållandet till länspolismästaren. Någon sådan anmälan har inte gjorts.

Polismyndigheten har i tiden efter JO:s inspektion vidtagit personalförändringar vid polisområdet. Polismyndigheten kommer även, som tidigare anförts, genom egenkontroller och resultatuppföljningar att följa upp polisområdets arbete med att komma till rätta med de brister som uppdragats.

Ärendet remitterades därefter till Åklagarmyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av de aktuella ärendena, varvid särskilt skulle anges anledningen till att tidsfrister i förekommande fall överskridits, vilka åtgärder som vidtagits för att påskynda handläggningen och vilka bevakningsrutiner som finns beträffande de aktuella kategorierna av ärenden.

Åklagarmyndigheten (genom vice riksåklagaren DD) inkom med ett yttrande till vilket var fogat ett yttrande från chefsåklagaren EE och upplysningar från de åklagare som varit förundersökningsledare i de aktuella ärendena (här utelämnade).

EE redogjorde inledningsvis för de olika ärendenas handläggning och uppgav därefter avslutningsvis.

Jag nödgas konstatera att tidsfristerna i LUL och förundersökningskungörelsen i olika hänseenden ej har iakttagits. Detta är givetvis mycket beklagligt. Enligt min bedömning beror fristöverskridandena uteslutande på åklagarnas tunga arbetsbörda och resursbrist hos polismyndigheten. Jag är givetvis medveten om att dessa omständigheter ej utgör godtagbara skäl för att överskrida tidsfristerna (se bl.a. prop. 1994/95:12 s. 97). Icke desto mindre anför jag omständigheterna för att förklara varför tidsfristerna i vissa fall har överskridits.

DD kommenterade inledningsvis omständigheterna i vissa enskilda ärenden och gjorde därefter följande bedömning.

Det kan inledningsvis nämnas att åklagaren i ärende K139946-06 (304-A-5619-06) beslutat att utfärda en åtalsunderlåtelse enligt LUL för att sedan ompröva beslutet och återkalla åtalsunderlåtelsen samt besluta att inte väcka åtal. Som den berörde åklagaren själv noterat kan det ifrågasättas om det funnits förutsättningar för att ompröva beslutet.

I det följande redovisas Åklagarmyndighetens bedömning av förundersökningar rörande misstänkt och/eller målsäganden som varit under 18 år.

Kammarchefen och de handläggande åklagarna har i sina redogörelser för respektive ärende återkommit till problem med att få utredare till ärendena och/eller att få polisens utredare att i tid färdigställa utredningarna. Av polismyndighetens yttrande

framgår även att i en övervägande del av ärendena har det dröjt avsevärd tid innan ärendena lagts ut på handläggare. Kammarchefen har redogjort för kammarens rutiner för påminnelser för tiden före den 2 april 2007 då Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2007:5) om bevakning och uppföljning vid Åklagarmyndigheten av pågående förundersökningar började gälla.

Åklagarna har i vissa av ärendena skickat påminnelser till polisen utan att någon effekt har uppnåtts. I många ärenden har dock inga påminnelser skickats till polisen. Flera av åklagarna har redogjort för att de uppfattat det som nästintill meningslöst att skicka påminnelser eftersom svaret från polisen brukade vara att ärendet låg i balans. Polisens resursbrist har varit väl känd vid kammaren och har diskuterats på bl.a. arbetsplatsträffar. Åklagarna har även beskrivit att arbetssituationen på åklagar-kammaren varit ansträngd under en lång period, en bild jag kan bekräfta, varför åklagarna i flera ärenden valt att inte skicka påminnelser eftersom ingen effekt skulle uppnås av en sådan åtgärd. Åklagarna har i stället valt att prioritera de ärenden där en utredningsman varit utsedd. Även om jag har förståelse för att det under rådande förhållande kan uppfattas som verkningslöst att skicka påminnelser till polisen bör åklagarna som i ett led i ett aktivt förundersökningsledarskap ändå påminna polisen för att på så sätt försöka driva ärendet framåt, ytterst med hjälp av kammarchefen. Denna syn har riksåklagaren också gett uttryck för i nämnda föreskrifter och allmänna råd om rotelvård (ÅFS 2007:5). Jag kan även konstatera att i vissa fall har åklagarna påmint polisen muntligen, men denna åtgärd har inte diarieförts eller dokumenterats på annat sätt, vilket i sig är en brist. Det bör även framhållas att arbetssituationen vid Åklagarkammaren i Helsingborg varit särskilt ansträngd sedan i våras. Kammaren har emellertid, trots det bekymmersamma arbetsläget, på ett imponerande sätt kunnat minska sina balanser under hösten.

Kammarchefen har redogjort för sin bedömning av om det har funnits godtagbara skäl för att överskrida fristen i respektive ärende. I de flesta ärenden där fristen/fristerna har överskridits har han anfört att det inte har förelegat några sådana skäl. Jag delar kammarchefens bedömning i samtliga fall.

I ett fall har kammarchefen ansett att det har funnits godtagbara skäl att överskrida fristen, nämligen i ärendet K 124965-06 rörande olaga hot och brott mot knivlagen (304A-5102-06). Ärendet, som handlagts av åklagaren FF, inkom till kammaren den 25 september 2006. Innan den misstänkte hördes i ärendet uppstod misstankar om allvarliga brott, bl.a. våldtäkt. Efter att den misstänkte den 14 februari 2007 delgavs misstanke i ärende K 124965-06 har ytterligare brottsmisstankar upp-kommit. Åklagaren har väckt åtal för den samlade brottsligheten samma dag som förundersökningsprotokollen inkom till kammaren, dvs. den 22 oktober 2007. Enligt min mening är det i vissa fall godtagbart att avvakta med beslut i åtalsfrågan för att kunna göra en samlad bedömning av aktuella brottsmisstankar och för att åstadkomma en gemensam lagföring. Detta är inte minst viktigt för att möjliggöra en adekvat påföljdsbestämning. Samtidigt måste dock intresset av en snabb lagföring beaktas. I dylika fall måste därför åklagaren vidta åtgärder för att påskynda handläggningen av ärendet i dess helhet så att åklagaren utan onödigt dröjsmål kan ta ställning till den sammantagna brottsligheten. Av åklagaren FF:s upplysningar och av diariet framgår att åklagaren varit aktiv i sitt förundersökningsledarskap och försökt påskynda utredningarna. Under vissa tider (oktober-november 2006 och juni-augusti 2007) tycks dock inga åtgärder ha vidtagits. Anledningen till detta synes vara att polisen prioriterat andra ärenden. Av upplysningarna framgår också att den misstänkte påkallat kompletterande förundersökningsåtgärder varför handläggningen ytterligare dragit ut på tiden. Sammanfattningsvis menar jag att det har förelegat godtagbara skäl för att i detta fall överskrida fristen.

Kammarchefen har uppgett att i flera av ärendena har fristen enligt 4 § LUL iakttagits. Däremot har inte det allmänna skyndsamhetskravet efterföljts då det gått lång tid mellan att misstanke uppstod och misstanken delgavs. I en övervägande del av ärendena har handläggande åklagare i respektive ärende omgående lämnat direktiv till polisen. Polisen har emellertid inte vidtagit de åtgärder som åklagaren har begärt. Att utredningsåtgärderna inte har vidtagits verkar i nästintill samtliga fall

bero på att polisen inte har utsett någon handläggare. Av polismyndighetens upplysningar framgår, som tidigare nämnts, att det i de flesta fall har dröjt åtskilliga månader innan ärendet har tilldelats en utredare. I ett fall (304A-3615-06) har dock åklagaren inte lämnat direktiv förrän flera månader efter att anmälningar kommit in, vilket inte är tillfredsställande. Det är naturligtvis angeläget att åklagare aktivt driver på ärenden så att reaktionen på brottet kommer i nära anslutning till att det begicks. Med hänsyn till polisens bristande resurser och den ansträngda situationen på kammaren har jag dock förståelse för att åklagarna inte har kunnat driva utredningarna framåt med tillräcklig skyndsamhet.

Polismyndigheten har uppgett att man framöver kommer att vidta åtgärder för att förbättra arbetet samt säkerställa att nödvändiga resurser finns att tillgå, vilket förhoppningsvis leder till att de lagstadgade fristerna kommer att hållas. Åklagarkammaren i Helsingborg har sedan en tid tillbaka på prov infört en s.k. tvångsmedelsgrupp som ska hantera de flesta ärenden rörande frihetsberövade fram till och med häktningsförhandlingen och efterföljande direktiv. Därigenom bör övriga åklagare kunna arbeta mer ostört och vara än mer aktiva förundersökningsledare. Det har även upplysts att framöver kommer sessionsåklagare som huvudregel inte att handlägga ungdomsärenden.

När det gäller frågan om bevakningsrutiner kan det konstateras att det vid Åklagarkammaren i Helsingborg inte finns någon särskild tjänsteföreskrift eller motsvarande som reglerar ungdomsmålen. För att på ett lättare sätt identifiera fristärenden vid kammaren läggs ärenden med unga lagöverträdare i röda plastmappar och ärenden med unga målsäganden i gula plastmappar. Jag vill i detta sammanhang särskilt peka på att riksåklagaren numera har meddelat föreskrifter om rotelvård (ÅFS 2007:5), vilka ska ge stöd åt åklagarna om hur bevakning och uppföljning av ärenden ska ske samt bidra till bättre kontroll.

Avslutningsvis vill jag peka på att Åklagarmyndigheten på olika sätt arbetar med att förkorta handläggningstiderna. Införandet av Åklagarmyndighetens nya ärendehanteringssystem, Cåbra, skapar t.ex. bättre förutsättningar för den enskilde handläggaren och för kammarledningen att ha en god överblick över ärendena på den egna roteln respektive hela kammaren. I myndighetens verksamhetsplan för år 2007 har ungdomsbrott och ärenden med unga målsäganden ägnats särskild uppmärksamhet. Där slås fast att åklagarkamrarna i anslutning till att nya ärenden registreras ska identifiera de ärenden som aktualiserar en tillämpning av 2 a § förundersökningskungörelsen. Kamrarna ska också redovisa omfattningen av eventuella fristöverskridanden och efterlevnaden av fristen att fatta beslut i åtalsfrågan enligt 4 § lagen om unga lagöverträdare. Åklagarmyndigheten kommer självfallet att vidta de åtgärder som denna redovisning ger anledning till.

Rättslig reglering

Av 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken (RB) framgår att en förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja förundersökningen ska den läggas ned.

Enligt 4 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL), i dess lydelse före den 1 januari 2007, ska en förundersökning mot den som inte har fyllt 18 år och som gäller brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader bedrivas med särskild skyndsamhet. Förundersökningen ska avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det kan ske och senast inom sex veckor från dagen för delgivning av brottsmisstanke enligt 23 kap. 18 § första stycket RB. Tidsfristen får överskridas endast om det är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter (sedan den 1 januari 2007 gäller bestämmelsen i samtliga fall då fängelse ingår i straffskalan).

En förundersökning där målsäganden vid tiden för anmälan inte har fyllt 18 år ska enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948), FUK, bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktats mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen ska vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Exempel på sådana särskilda omständigheter som kan motivera ett överskridande av de aktuella tidsfristerna är att det är fråga om en mycket omfattande brottsutredning, att många barnförhör behöver hållas, att den misstänkte begår nya brott under pågående förundersökning eller att det är nödvändigt att genomföra tekniska undersökningar som tar lång tid. Det förhållandet att det för tillfället råder brist på utredningspersonal eller att andra uppgifter anses böra ges företräde innebär inte att fristen får överskridas (prop. 1994/95:12 s. 96 f. och SOU 2000:42 s. 91).

Bestämmelserna i såväl 4 § LUL som 2 a § FUK innefattar således dels ett övergripande krav på att en förundersökning ska bedrivas med särskild skyndsamhet i ungdomsärenden, dels frister för handläggningen vilka ska iakttas sedan den unge delgetts brottsmisstanke (LUL) eller någon är skäligen misstänkt för brottet (FUK).

Av 1 a § andra stycket FUK framgår att undersökningsledaren har ansvar för förundersökningen i dess helhet. Förundersökningsledaren ska se till att utredningen bedrivs effektivt och att den enskildes rättssäkerhetsintressen tas till vara. Undersökningsledaren ska också ge dem som biträder honom eller henne behövliga direktiv för arbetet.

Bedömning

Det kan inledningsvis noteras att Åklagarmyndigheten i sitt remissvar har anmärkt att vissa ärenden med polisiära förundersökningsledare borde ha varit åklagarledda och att en åklagares omprövningsbeslut i ett ärende kan ifrågasättas. Jag har inte någon anledning att ifrågasätta uppgifterna men finner inte skäl att här kommentera dem utan väljer att i det följande enbart uttala mig om handläggningstiden i de aktuella ärendena.

Som jag i ett annat kritikbeslut mot polismyndigheten denna dag har framhållit har JO under senare år i ett mycket stort antal ärenden kritiserat polis och åklagare för långa handläggningstider i den brottsutredande verksamheten, se beslut i JO:s ärenden dnr 2933-2007, 2934-2007 och 2936-2007 om långsam handläggning av kriminal- och trafikärenden. Jag har också haft anledning att nyligen fästa statsmakternas uppmärksamhet på detta förhållande, se JO:s beslut den 23 juni 2008 i ärende dnr 2672-2008 om oacceptabelt långa handläggningstider hos åklagare och polis (beslutet finns tillgängligt på JO:s hemsida www.jo.se). Jag är således väl medveten om att polisens och åklagarnas arbetssituation är ansträngd.

Även om flertalet av JO:s nyss nämnda kritikbeslut handlar om s.k. vardagsbrottslighet finns det också åtskilliga exempel på långsam handläggning av ärenden där den misstänkta och/eller målsäganden är under 18 år, se t.ex. JO 2004/05 s. 103 om långsam handläggning av ungdomsärenden i Malmö. – Jag vill redan här framhålla att lagstiftaren av flera skäl har ansett det angeläget att förundersökningar som gäller brott som begåtts av ungdomar bedrivs med särskild skyndsamhet. Sådana brott är ofta ett tecken på en begynnande negativ utveckling för den unge. Det är bl.a. därför särskilt viktigt att tiden mellan brottet och reaktionen inte blir alltför lång. Sambandet mellan brottet och reaktionen måste stå klart för den unge (se prop. 1994/95:12 s. 26).

I det nu aktuella inspektionsprotokollet antecknades 32 ärenden vid polismyndigheten där handläggningstiden kunde ifrågasättas. Den närmare granskning som nu har gjorts ger vid handen att i merparten av dessa ärenden har antingen någon av eller båda tidsfristerna i 4 § LUL och 2 a § FUK överskridits eller har, enligt min mening, det särskilda skyndsamhetskravet som föreskrivs i nyss nämnda bestämmelser åsidosatts. Det kan exempelvis nämnas att i ärendena K84509-06 och K69898-06 har tremånadersfristen i 2 a § FUK överskridits med drygt ett år respektive med drygt tio månader. Vidare kan nämnas ärendena K138162-06 och K139946-06 i vilka sexveckorsfristen i 4 § LUL överskridits med drygt fem respektive sju veckor. I ett stort antal ärenden har förundersökning pågått mellan nio och elva månader (t.ex. K135705-06, K137332-06 och K131483-06) vilket innebär att det särskilda skyndsamhetskravet enligt nyssnämnda bestämmelser har åsidosatts.

Som förklaring till de långa handläggningstiderna har polismyndigheten i huvudsak framhållit brist på utredningspersonal, bristande uppföljning och att andra ärenden har prioriterats. Vid inspektionen framkom också att bevakningssystemet av aktuella tidsfrister inte fungerade tillfredsställande. – Åklagarmyndigheten har å sin sida hänvisat till att det ibland har dröjt flera månader innan polisen tillsatt en utredare och att i andra fall polisen inte vidtagit begärda utredningsåtgärder. I många ärenden har åklagarna inte skickat påminnelser till polisen eftersom polisens resursbrist varit väl känd vid åklagarkammaren. Åklagarmyndigheten har också pekat på den egna ansträngda arbetssituationen.

Som framgått utgör dock inte hög arbetsbelastning, brist på utredningspersonal eller en mångfald andra angelägna uppgifter godtagbara skäl för att överskrida de aktuella tidsfristerna. Såväl polismyndigheten som Åklagarmyndigheten har också gjort bedömningen att det i den absoluta merparten av ärendena inte funnits godtagbara skäl att överskrida tidsfristerna eller att åsidosätta det särskilda skyndsamhetskravet. Jag instämmer alltså i denna bedömning. Jag vill här också understryka att det i de aktuella ärendena är särskilt angeläget att det finns väl fungerande rutiner för bevakning och kontroll av t.ex. lagstadgade tidsfrister.

Det är vidare oroväckande att det i en mängd ärenden hunnit förflyta mellan tre och sju månader innan ärendet ens delats ut till en handläggare hos polisen (se t.ex. K69898-06, K84509-06, K124965-06, K137332-06, K138162-06 och K148918-06). Detta innebär exempelvis att i de ärenden där någon antecknats som skäligen

misstänkt i samband med att anmälan upprättats har tidsfristen i 2 a § FUK överskridits redan innan några egentliga utredningsåtgärder vidtagits i ärendet. I de andra fall då ingen kunnat anses vara skäligen misstänkt vid tidpunkten för anmälan leder ett ärendes placering i den s.k. outdelade balansen till att de särskilt föreskrivna tidsfristerna inte börjar löpa. Jag har inte underlag för att påstå att ärenden hanteras på detta sätt för att skjuta upp den tidpunkt då en frist inträder. Det står likväl helt klart att en sådan handläggning inte är förenlig med det särskilda skyndsamhetskravet i bestämmelsen.

Beträffande ett ärende (K124965-06, 304A-5102-06) – i vilket det hade kommit in nya anmälningar, bl.a. en anmälan om våldtäkt, under ärendets handläggning – har båda myndigheterna angett att det funnits skäl att överskrida fristen. Det förhållandet att en underårig misstänkt under utredningens gång kommer att misstänkas för nya brott kan utgöra skäl att överskrida fristen, och jag delar uppfattningen att det i förevarande fall synes ha funnits sådana skäl. Som Åklagarmyndigheten har angett har dock handläggningen av ärendet under olika perioder stått stilla. Jag har därför svårt att se att det har funnits fog för att överskrida tillämpliga frister i den utsträckning som skett.

Det kan således konstateras att handläggningstiden varit oacceptabelt lång i ett stort antal ärenden och att denna tidsutdräkt nästan undantagslöst har berott på förhållanden hänförliga till polismyndigheten. Jag vill framhålla att det är helt oacceptabelt att ärenden – i vilka ett särskilt skyndsamhetskrav eller en i författning föreskriven tidsfrist gäller – under så lång tid som nu varit fallet blir liggande utan att några utredningsåtgärder vidtas. Polismyndigheten förtjänar därför allvarlig kritik för sin handläggning av ärendena.

När det gäller åklagarnas handlande vill jag anmärka att i de fall som en i lag eller annan författning fastlagd tidsfrist gäller för handläggningen av ett ärende, ställs särskilt stora krav på aktivitet från förundersökningsledarens sida. Jag instämmer därför i vad Åklagarmyndigheten angett i sitt yttrande om vikten av att skicka påminnelser till polisen, att dokumentera muntliga kontakter med polisen och att, om gjorda påminnelser inte hjälper, uppmärksamma kammarchefen på saken. Det åligger sedan denne att i sin tur ta upp förhållandena med polismyndighetens ledning. Det är bekymmersamt att åklagare tycks ha uppfattat det som nästintill meningslöst att skicka påminnelser eftersom svaret endast brukar vara att ärendet ligger i balans. Det som kommit fram om åklagarnas något uppgivna och passiva förundersökningsledarskap gentemot polisen medför att inte heller de kan undgå viss kritik för handläggningen av ärendena.

Avslutningsvis noterar jag att såväl polismyndigheten som berörd åklagarkammare uppger att åtgärder vidtagits i syfte att komma till rätta med problemet med alltför långa handläggningstider.

Ärendet avslutas.